

PRAVICA

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek popoldne; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Stari trg 2/1 — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1-50 — Cena: za 1 mesec Din 5-,-, za četrt leta Din 15-,-, za pol leta Din 30-,-; za inozemstvo Din 7-,- (mesečno) — Oglasi po dogovoru

Oglasi, reklamacije in naročila na uprave Jugoslovanske tiskarne, Kolportažni oddelak, Poljanski nasip št. 2 — Rokopisi se ne vračajo

Naročnikom,

ki nam dolgujejo naročnino za oktober in november, smo priložili danes položnice. Prosimo, da nam vsak poleg zaostanka nakaže naročnino vsaj še za en oziroma dva meseca naprej. Skupno torej 15 Din. — Mnogo dela in stroškov pa nam prihrani, kdor nakaže naročnino za tri mesece naprej. — Naročnikom pa, ki nam dolgujejo naročnino več kot za dva meseca nazaj, pa smo poslali opomine in položnice v kuvertah. Te še prav posebno prosimo, da nam nemudoma nakažejo na opominu označeni znesek, da jim ne bo treba lista ustaviti.

Uprava »Pravice«.

Naš pokret.

Krščansko socialistično delavstvo se sme z zadovoljstvom ozreti nazaj na svoje delo v preteklosti in z zaupanjem gledati v bodočnost. Krščanski socializem je program, jedro in osrednje katoliškega pokreta v Sloveniji sploh. Katoliško gibanje v naši domovini si je po dr. Kreku postavilo za nalogo preosnovo sodobne kapitalistične družbe, izrasle iz brezverskega liberalizma, v socialno-pravično, v kateri ne bo izkoriščancev in izkoriščevalcev, ampak vzajemno sodelovanje za človeško družbo koristno delujočih stanov. Torej krščanska vzajemnost, solidarnost vseh delovnih stanov, pa ne na današnji podlagi, ko se ta solidarnost navadno razume kot zaščita in zavarovanje delavski stan izjemajočega velekapitalizma, ampak solidarizem na krščanski socialistični podlagi. Ta vzajemnost je sicer tudi v marksističnem programu, kjer se govori o brezrazredni človeški družbi kot končnem rezultatu borbe delavskega razreda zoper buržuazijo, torej tudi o solidarnosti med vsemi različnimi vrstami za bodočo človeško družbo delujočih in trudečih se — toda krščanski socialisti hočemo tako socialno-pravično urejeno družbo doseči v prvi vrsti po notranjem moralnem preobratu in napredku človeštva na načelih krščanske vere, odklanjamo vsako krivično nasilje in zagovarjamo odločno demokratični razvoj, pobijajoč vsako diktaturo. Delovni stanovi imajo priti do odločujoče oblasti v človeški družbi po tem, da si na demokratični podlagi, s političnimi sredstvi demokracije izvajajo večino in tako vodstvo družbe vzamejo iz rok kapitalistične buržuazije v svoje roke. Neobhodni pogoj k temu pa je čimvečja umska in moralna izobrazba delovnih stanov. Vse to so načela, ki tvorijo kulturni, politični in socialni program katoliškega pokreta v Sloveniji.

Zato je krščanskosocialistično ročno in umsko delavstvo s katoliško stranko v bitni življenjski zvezi, hoče biti slejkoprej avantgarda krščanskega pokreta in se zaveda, da je rast celokupnega pokreta tako odvisna od napredka krščanskosocialističnega delavstva in njegovih organizacij kakor je odvisna rast le-teh od splošnega napredka in razvoja cele ljudske stranke. Krščansko socialistično delavstvo se ne bori samo zase, ko dviga svoje socialne zahteve, ampak za vse stanove, ki delajo v korist celi družbi, ne da bi izkoriščevali druge; krščansko socialistično delavstvo se na načelih krščanske vere in morale bori za celokupno družbo in ne samo za svoj razred. Zato je njegov delavski stanovski pokret organsko zvezan s celo politično in kulturno organizacijo kr-

ščanske ljudske stranke in le dober strankar more biti obenem dober krščanski socialist, kakor more obratno le dober krščanski socialist, to je tisti, ki dosledno izpoveduje in praktično izvaja krščanski socialistični program, biti dober in pravi strankar. Da je pa krščanskosocialistično ročno in umsko delavstvo za radikalno izvajanje krščanskih socialističnih principov v javnem življenju, to se razume samoposebi.

Dolžnost krščanskosocialističnega delavstva pa je, da ne izpoveduje samo in brani svoj program, ampak da množi svoje vrste in okrepi svojo organizacijo. Delavsko in strokovno zvezo, ter svojo mladinsko organizacijo in glasilo »Pravice«. Programu se mora in more dati povdarek le po krepki strumni organizaciji, navdušenje mora biti podprto po številkah organiziranih članov, po praktičnem delu v organizaciji, po shodih, predavanjih in naročnikih na delavsko glasilo. In krščanskosocialistično delavstvo mora imeti vedno pred očmi samo en cilj: čistost krščanskega socialističnega programa, čistost svojega pokreta in organizacije, nesebično zasledovanje tega programa v organizaciji zvezi s celim krščanskim ljudskim pokretom, vedno stvarno in iz najčistejših nagibov, iz ljubezni do politične in kulturne celote, v kateri je organizirano slovensko ljudstvo.

To so nekatere misli, ki so mogoče vredne, da se poudarijo v sedanjem momentu.

Političen pregled.

Doma.

Narodna skupščina je pretekli teden razpravljala o povsem neznatnih zadevah. Izvolila je par odborov za proučevanje malopomembnih zakonskih načrtov. Opozicijski poslanci so stavili par predlogov, ki jih je vladna večina odklonila.

Parlamentarni odbori so bili živahniji. V zakonodajnem odboru se vrši debata o zakonskem načrtu o centralni upravi. Po tem načrtu bo samo enajst ministrov in predsednik ministrskega sveta, skupaj 12. Nekatera ministrstva bi se ukinila, njih delokrog bi se prenesli na ostala ministrstva. Novi načrt ne zadovoljuje naših stremeljenj, ker je strogo centralističen. Po tem načrtu bi postalo poslovanje vlade še bolj neokretno in počasno. Poslanec dr. Andrej Gosar je v lepem govoru pojasnil stališče Slov. ljudske stranke, orisal napake tega načrta in zahteval, da vlada predloži podroben načrt organizacije državne uprave, da zmanjša delokrog centralne uprave in da ga prenese na oblasti. Predlagal je tudi ustanovitev posebnega parlamentarnega odbora, ki bi nadziral vladno upravo.

Vlada je razpisala volitve v oblastne skupščine, ki bi se naj vršile 23. januarja. S tem bi se uresničile določbe ustave o samoupravah, ki bi jih naj imele posamezne pokrajine. Vse že z največjo nestrpnostjo pričakuje teh volitev, ki bi nam prinesle novega razmaha in izboljšanje razmer. Vseled centralistične ureditve države trpimo na kulturnem, gospodarskem in socialnem polju. Čim bi začele delovati oblastne skupščine, bi se takoj čutil nov razmah življenja. O naših domačih zadevah, ki jih v Beogradu nočejo poznati, bodisi da sploh nimajo smisla zanje, bodisi da so v nasprotju z njihovimi interesi, bi razpravljali doma.

Prošlo nedeljo sta imela shode

Svetozar Pribečević v Pančevu v Vojvodini, Stjepan Radić v Stolcu v Hercegovini. Svetozarju Pribečeviću so onemogočili shod radikalni, Stjepanu Radiću pa dobrovoljci.

Med radikali ni bilo prošli teden nobenih posebnih dogodkov. Nikola Pašić čaka na razvoj položaja, potem bo pa sklical sejo radikalnega kluba. Najbolj zanimivo je premirje, ki sta ga, kakor smo poročali, sklenila Pašić in Uzunović. Njuni delegati so namesto, da bi se spravili in pobotali, sklenili premirje, kar je pač najboljši dokaz, da ne bodo v boju za oblast in moč popustili ne Uzunovičevci ne Pašičevci.

Stjepan Radić se boji volitev v oblastne skupščine. Zanj bi lahko pomenile poraz. Zato bi on najraje hotel, da bi se preložile na poznejši čas. Čudna je Radićeva zunanja politika. Na shodih napada Italijo, v Beogradu pa krivi hrbet pred italijanskim poslanikom.

Drugod.

Znameniti angleški štrajk rudarjev, ki se je začel pred sedmimi meseci, se bliža koncu. Delodajalci so se sporazumeli z delavci, pri čemur so morali delavci v svojih zahtevah mnogo popustiti. V splošnem je izid ta, da se bo zvišal delovni čas, plače pa znižale za povprečno 12 odstotkov. Ta sporazum bo veljal tri leta.

Na Madjarskem bodo imeli v kratkem volitve v obe zbornici. Za spodnjo hišo v času od 8. do 16. decembra, za zgornjo pa od 3. do 10. januarja. Stranke so se že z vso silo vrgle v volivni boj, ker je do prvih volitev samo 14 dni časa. Volitve se vrše v nekaterih okrajih javno, v nekaterih pa tajno z listki. Spodnja zbornica šteje 240 poslancev. Ker izvršujejo oblast veliki teror nad opozicijskimi volivci, bo izšla opozicija iz teh volitev najbrž zelo slaba.

Italijanski senat je sprejel zakonski načrt o izjemnih ukrepih. Za načrt je glasovalo 183 senatorjev, proti pa 49. V Italiji so se po zadnjem atentatu na Mussolinija razvile neravnost neznosne razmere. Fašisti hočejo udušiti vsako gibanje in vsak glas, ki je nasproten fašističnemu režimu. Razpuščajo nefašistična društva, onemogočajo delo tujim časnikarjem itd.

V kratkem se bodo vršile volitve v Indiji in sicer v parlament in v okrožne skupščine. Te indijske volitve so nekaj čisto posebnega. Volivno pravico ima komaj dva odstotka prebivalstva, to je pet milijonov ljudi. Če računamo, da se bo volitev udeležilo komaj polovica volivcev, je jasno, da te volitve širokih ljudskih plasti ne bodo preveč razburile. Skoro lahko rečemo, da ljudje volitev niti opazili ne bodo. Volivni boj se bo vršil le v najvišjih plasteh prebivalstva. Indijci so v verskem oziru med seboj zelo razcepljeni.

Delavske konvencije.

Poseben parlamentarni odbor je 17. novembra sprejel 12 mednarodnih delavskih konvencij, ki se predvsem tičejo mladostnih delavcev, zaposlovanja omoženih žena in ladj. pomorščakov. Te konvencije so druge države že davno ratificirale. Splošno se govori o reakcionarnosti naše sosedne Bolgarije, a je ratificirala že 16 konvencij, Poljska 14, Romunija 12 itd. Vseh konvencij je 24; posegajo v vse panoge delavstva od poljskega delavca do kovinarja in rudarja. Vlada je predložila odboru samo 12 konvencij. Druge, med njimi konvencijo o osemurnem delavniku je pridržala iz neznanih razlogov.

Podjetnik in delavec.

Vedno bolj prihaja do prepričanja mnenje, da je treba današnje razmerje med delavcem in podjetnikom temeljito spremeniti. Vsi prizadeti faktorji razpravljajo o tem. Tudi mednarodni urad dela je nedavno o tem razpravljal.

Tukaj priobčujemo izjavo Nemca Imbuscha, predsednika nemške krščanske rudarske zveze. Zdi se, da je on najbolj zadel bistvo stvari. Takole pravi: »Pametna ureditev razmerja med podjetnikom in delavcem je mogoča le, ako bosta glede medsebojnih odnosov našla oba pravo osnovo in zavzela pravilno praktično stališče. Potreben je duh častnega, pravičnega stališča, duh pravega sodelovanja, ki vodi k skupnemu stremljenju in skupni iniciativnosti, k napredku produkcije. Delovna skupnost potrebuje notranjega medsebojnega spoštovanja in zaupnega sodelovanja. Vsak mora misliti o drugem, da je res odkrit človek, ki me noče varati.

Da se bo ustvarilo pravično medsebojno razmerje, morata biti podjetnik in delavec prepričana, da sta za gospodarstvo oba potrebna in enako vredna. Drug mora videti v drugem človeka, ki je potreben, nepogrešljiv sodelavec, ga kot takega spoštovati in z njim temu primerno ravnati. Saj vendar drug drugega dopolnjujeta. Nikdo naj sam sebe ne preceňuje in ne podcenjuje drugega. To velja za oba. So namreč delavci, ki mislijo, da je telesno delo vse.

Delavec naj ne vidi v podjetniku samo onega, ki ga izkorišča in ga kot takega ne pobiha kar a priori.

Podjetnik pa mora na osnovi enakih pravic spoznati, da je dobro ravnanje z delavci samoposebi razumljivo. Spoštovati mora zastopstvo delavskih interesov, organizacijo, in nečastno bi bilo, da bi se boril proti njim direktno ali indirektno. Z njimi mora sklepati splošno potrebne pogodbe. V obratu mora ravnati z delavci tako, da vidijo v njegovem podjetju svoje podjetje in v njem ter zanj delajo. Teoretično in praktično mora biti delavcu priznana pravica, da v obratu varuje in brani svoje koristi. Dovoliti se mu mora tudi vpogled v gospodarstvo podjetja. Delo se mora napraviti delavcu kolikor mogoče prijetno. Naj ima čim boljše prostore, v katerih dela. Obratu je potrebna tudi dobra oprema strojev, da se omogoči visoka produkcija brez nepotrebnega dela. Nato pa je treba delavca na obratu in njegovih dohodkih zainteresirati, naj postane sodgovoren, ne da bi se mu, kakor se je do sedaj godilo, vedno reklo, da ga nič ne briga. Podjetniku naj ne bo delavec samo surova delovna moč. Priznati mu je treba tudi dušo in pamet. Upoštevajo naj se njegova navodila za izboljšanje obrata. Če dohodek obrata raste, naj ima pri tem tudi delavec svoj delež. Delavec mora postati soprostnik in soupravitelj v čim večji meri.

Delavec mora biti čim bolj zainteresiran na ugodnem napredku svojega obrata in se mora z vso močjo truditi, da ga pospešuje. Podjetje, v katerem delamo, ni nekaj nam sovražnega. Naše podjetje je. Mi mu dajemo svojega duha, svojo moč. Navsezadnje smo nanj s svojim zdravjem, svojimi dohodki in s tem z vso svojo eksistenco in tudi z eksistenco svoje družine. V lastnem interesu moramo torej gledati, da napreduje in skušati doseči, da postane rentabilnejši. Čim bolj je v tehničnem oziru obrat poln, zdrav, rentabilen — tem bolj še

za nas. Naš interes na tem je mnogo večji kot podjetnikov.

Podjetniki morajo kot neizogibno potrebno zastopati in zahtevati za delavca vsaj človeka dostojen način življenja. Biti morajo za zvišanje plač. Naj ne bodo plače sredstvo za izenačenje pri različnih težavah. Dobro življenje ga bo usposobilo, da bo delavec tudi veliko naredil. Visoki dohodki širokih mas prinesejo blagostanje in delo!

Tudi ni, da bi se delavcu kar komandiralo, kakor se je to delalo prej v kasarnah. Treba je voditi delavca z dokazi in se ozirati na njegova upravičena čustva.

Kljub najboljši volji pa bodo gotovo ostala še kaka nasprotstva. Gotovo imata obe strani interes na dobrem uspevanju in dobrih dohodkih

podjetja. Pri delitvi dohodkov bodo vedno difference.

Samorazumljivo se morajo ostala medsebojna nasprotstva spraviti v neko formo, da radi tega ne bo trpelo medsebojno sodelovanje. Vsakdo mora drug drugemu priznati pravico, da energično brani svoje interese. Skupna vprašanja se urede po tarifnih pogodbah. Priznati je treba za medsebojne spore neko inštanco, ki razsoja.

To pravično razmerje naj pride kmalu. Ni treba čakati, da bo na obeh straneh vse za to. Treba je začeti že, ko bo na obeh straneh vsaj neko število pristašev te pravične ureditve. Naj se tudi v podjetniškem taboru kmalu najdejo ljudje, ki bodo brez zahrbtnosti in strankarskih ozirov pripravljeni za to. Pri nas ne bo manjkalo odkritega sodelovanja!

Jugoslovanska strokovna zveza.

Zveza tovarniškega delavstva.

Skupina mestnih delavcev v Ljubljani. Redni mesečni članski sestanek se bo vršil v petek 3. decembra ob 6 zvečer v spodnjih prostorih I. del. konzumnega društva, Kongresni trg št. 2. Ker so na dnevnem redu važne stvari, naj nikogar ne manjka.

Skupina kleparjev in instalaterjev. Redni mesečni članski sestanek se bo vršil namesto v nedeljo 28. v soboto 27. novembra ob 6 zvečer v običajnih prostorih. Na sestanek pridite sigurno vsi, ker imamo važne stvari, poleg tega tudi razdeljevanje podpor brezposelnim.

Državni cestarji.

V nedeljo, dne 21. t. m., se je vršila redna seja načelstva društva, na kateri so se pretresala važna vprašanja. Načelstvo je ugotovilo, da je večina državnih cestarjev že prejela zaostale razlike na plačah, je pa še nekaj tovarišev, ki niso prejeli še ničesar, čeprav so potrdila o izplačilu morali že zdavnaj podpisati in oddati. Društvo hoče preskrbeti, da tudi ti pridejo do svojih pravic in plačila za svoje delo. Onim, ki so dobili razlike že izplačane, se je odtegnilo do 125 dinarjev za kolke in drž. takso. Tako izgubijo državni cestarji obresti, povrhu morajo pa še plačati tako visoko kolkovino in takso. Dalje je načelstvo ugotovilo, da še vedno nekateri upokojeanci čakajo na svoje pokojnine, čeprav so že po več mesecev, da celo po celo leto upokojeni. Za nekatere upokojece je tajništvo ukrenilo potrebne korake, da dobe izplačane tudi tiste vsote, ki jih je računovodstvo del. min. financ še zadržalo. Načelstvo je razpravljalo tudi o važnosti oblastnih skupščin, od katerih upajo tudi državni cestarji koristiti, kakor so jih imeli svoječasno od železnega odbora.

Viničarji.

Iz načelstva. Naznanjamo vsem skupinam in našim zaupnikom, da poberejo članarino za zadnje četrtletje do 5. decembra, tako da bo članarina, kakor tudi prispevki za kongresni fond po 1 Din za člana, zbrana že pred kongresom. Zborovanje zaupnikov se bo vršilo v nedeljo, dne 5. decembra, v Slamnjaku št. 50. Vabila bomo razposlali.

Skupina Ljutomer. Umrl je naš član Potočnik Anton iz Presike pri Ljutomeru. Bil je pošten viničar in član posmrtninskega sklada, iz katerega je odbor izplačal njegovi družini tristo dinarjev. Pokojniku bodi večni mir in zemljica lahka, njegovim preostalim pa naše sožalje. Vsem tovarišem pa resen opomin, da se zato vsi zavarujemo pri našem »Posmrtninskem skladu«, katerega prispevek je samo 5 Din, da vsak njegov član dobi ob slučaju smrti iz njega podporo vsaj za najnujnejše potrebščine.

Vsem skupinam ter našim zaupnikom širom Slovenskih goric bomo razposlali pravkar došle plakate za naš »Prvi viničarski kongres«. Prosimo, da vse nalepite na krajih, kjer je največ viničarjev in na prometnih krajih. Opozorjamo na nasprotnike, ki nikakor ne morejo videti, da bi se delavstvo, predvsem viničarji, strumno organizirali in bodo hoteli na vsak način naše delo ovirati.

K viničarskem kongresu.

Prvi viničarski kongres, predvsem pa delegatsko zborovanje imajo tovariši viničarji sedaj redno pred očmi, predvsem oni iz oddaljenih krajev. Delegatski zbor bo ne samo predhodna točka k manifestacijskemu zborovanju drugi dan, ampak bo izraz našega ogorčenja proti ravnanju z nami od strani današnje družbe, ožigosal bo krivice skrajno nesocialnega položaja viničarjev. Ta dan bomo izlili zahteve in potrebe posameznikov v enotno zahtevo v enoten program, tako da si bomo vsi na jasem in vsi enega duha. Ta nam je potreben, tega nam še manjka. Tudi načrt o veliki zgradbi naše organizacije se bo ta dan izpopolnil. Brez smotrenih ciljev, brez praktičnih sredstev je zaman vsaka, še tolika podjetnost. Zato pridite vsi, kateri imate zavest in še čutite moč pomagati svojemu stanu in samemu sebi.

Za prvi viničarski kongres v Ljutomeru je dovoljena polovična vožnja po vseh progah Slovenije. Vsak naj na svoji postaji zahteva moker žig na vozno karto, katere se v Ljutomeru ne sme oddati, ampak velja skupno z izkaznico, katere se bo dobila na kongresu, za vožnjo nazaj. Polovična vožnja je dovoljena od 6. do 10. novembra.

Oni, ki želijo prenočišča, naj se javijo do 5. decembra na naslov »Stro-

kovna zveza viničarjev, Ljutomer«. Da nam bo mogoče pravočasno preskrbeti prenočišče, prosimo, da blagovolijo vsi udeleženci to upoštevati in se do navedenega roka prijavijo.

Pripravljalni odbor.

Delavska zveza.

Vabilo na občni zbor »Delavske zveze za Slovenijo«, ki bo zborovala v nedeljo, dne 28. novembra, ob 9 dopoldne v Rokodelskem domu, Komenskega ulica v Ljubljani, s sledečim dnevnim redom: 1. Poročilo predsednika o položaju; 2. poročilo tajnika, blagajnika in nadzorstva; 3. volitev odbora in 4. razgovor o organizaciji in slučajnosti. Vse zastopnike podružnic vabimo k obilni udeležbi. — Odbor.

Seja predsedstva internacionalne zveze krščanskih strokovnih organizacij

se je vršila 9. in 10. novembra v Stuttgartu. Zastopane so bile Belgija, Nemčija, Francija, Nizozemska, Nemška Avstrija in Švica. Predsedstvo je sklenilo predložiti mednarod. uradu dela predlog, da se vrši preiskava glede dela in plače poročenih žena. Razen z drugimi vprašanji se je bavila seja tudi z vprašanjem neodvisnosti strokovnih organizacij, ki pride na dnevni red prihodnje delavske

konference v Ženevi, ki bo 16. januarja.

Predsedstvo je poudarilo, da vsebuje gospodarski manifest finančnikov različnih držav res nekatere pametne predloge za ozdravljenje gospodarstva, vendar je predsedstvo na drugi strani mnenja, da je zato potrebna popolnoma nova ureditev gospodarstva. Ta pa mora biti dobra le, ako se omogoči delavskemu razredu na podlagi priznanja enakopravnosti popolno sodelovanje.

Delavska zbornica.

Na zadnji seji je sklenil upravni odbor, da se skliče prihodnja seja plenuma v mesecu januarju 1927. Dan seje se bo določil na prihodnji seji. Upravni odbor je razpravljal tudi o novi stavbi Delavske zbornice. Obstoja načrt, da bi se gradila velika stavba v Ljubljani in v Mariboru z mnogimi stanovanji in uradnimi prostori za zbornico, borzo dela in strokovne organizacije. Takša stavba bi stala do 10 milijonov dinarjev. O stvari bo razpravljal odsek in pripravil gradivo. Sprejel se je na seji pravilnik o poslovanju sosveta poverjenišva Delavske zbornice v Mariboru, ki se bo takoj sestavil. Sestavil se je tudi odsek, ki naj prouči pragmatiko uslužbencev Delavske zbornice. Dalje se je sestavil na seji odsek, ki naj zbere gradivo in predloge k novelizaciji zakona o zavarovanju delavcev, ker obstoja nevarnost, da bodo gotovi krogi delali za poslabšanje zakona v onih točkah, ki so delavstvu v dobro. Sprejelo se je še več manj važnih sklepov. Seja je bila stvarna.

Naši izseljenci v Kanadi.

Od »Delavske zbornice« v Ljubljani smo prejeli:

V časopisju so se širile vesti, da so naši izseljenci v Kanadi izpostavljeni največji bedi. Z ozirom na to je izdal konzulat v Montrealu o položaju izseljencev v Kanadi sledeča pojasnila:

Precej resnice je na tem, da v Kanadi razen na farmah ni dobiti dela. Potrebno je, da so vsi doseljenci, ki pridejo v Kanado, poljedelci in da tudi ostanejo pri tem poslu. Res je, da niso ravno privlačne mezde na farmah in da se lahko v rudnikih zasluži več. Farmarji plačujejo svoje stalne delavce od 30 do 40 dolarjev mesečno (1500 do 2000 Din) s hrano in stanovanjem. Za čas žetve zaslužijo poljedelski delavci tudi več. Kanadska industrija je še nerazvita. Velika razočaranja dožive oni naši doseljenci, ki zapuste farme v nadi, da dobe boljši zaslužek v tovarnah in rudnikih. Često ostajajo taki doseljenci tedne in mesece brez posla in žive od podpor svojih tovarišev, ki delajo, ali pa od podpor prijateljev in sorodnikov v Zedinjenih državah.

Veliko zla povzročijo našim doseljencem v Kanadi poskusi, da prekorajijo mejo in se naselijo v Zedinjenih državah. V velikih mestih Kanade obiščejo doseljenci razne agente, ki prodajajo parobrodne karte in izvršujejo druge usluge doseljencem. Morala teh agentov ni vedno posebno visoka in pogosto vrše utihotapljanje doseljencev v Zedinjene države. Naši ljudje plačajo velike vsote, da jih agenti na ta ali oni način spravijo preko meje. Ta podvzetja imajo včasih uspeh, zelo pogosto pa se končajo nesrečno za uboge doseljence. Ameriške obmejne straže polove velik del takih doseljencev, jih zapro in izroče sodišču, kar končava z deportacijo.

Trditev, da na tisoče naših državljanov leži po barakah v kanadskih mestih in da tam umirajo od gladi, ni resnična. V Montrealu je n. pr. komaj nekaj desetih naših ljudi. Vsi pa dobro vedo za konzulat in se tudi nanj obračajo pri vsaki priliki. Pozimi, ko ostanejo brez posla, se obračajo na konzulat s prošnjami, da jim preskrbi službo, če pa to ni takoj mogoče, da jim priskoči na pomoč s podporo za prehrano. Konzulat vedno ugodno prošnjam brezposelnih, kolikor mu je pač mogoče. V ostalih večjih krajih so razmere nekoliko drugačne,

ker je večje število prošnikov. V nobenem kanadskem mestu pa ni več kot 500 naših ljudi in ne more biti govora o umiranju tisočev od gladi, ker v nobenem mestu teh tisočev ni. Veliko je slučajev, da ostanejo delavci brezposelni brez lastne krivde, ker jih odpustčajo farmarji, ko jih več ne potrebujejo. Ali večina brezposelnih lahko dobi zaposlitev pri drugih farmarjih. Kakor rečeno pa naši doseljenci ne ostajajo radi na farmah in to povzroča največjo nevoljo. Nerazvita industrija ne more dati vsem posla, a v rudniških krajih je običajno mnogo onih, ki čakajo na delo.

Najboljše sredstvo, da se zaščiti naše doseljence v Kanadi je, da se nikdar dovolj ne naglašajo vsem našim ljudem, ki odpotujejo v Kanado, da svoj korak dobro premislijo in da pridejo v Kanado samo oni, ki resnično hočejo delati kot poljedelci in da potem nekega dne dobe lastno posestvo. Vsi oni, ki pa pridejo z namenom, da se utihotapijo v Zedinjene države, ali oni, ki mislijo, da zaslužijo v delavnicah in tovarnah mezde, ki se plačajo v Zedinjenih državah, vsi ti izseljenci naj ne odpotujejo v Kanado. Kajti preje ali pozneje jih doleti v Kanadi razočaranje.

Prepoved alkohola.

Pred par leti je najmodernejša država Združene države Sever. Amerike z enim mahom prepovedala uživanje alkohola. Ta odločna prepoved je vzbudila po celem svetu veliko začudenje. Združenim državam je sledila edino Švedska.

Vkoreninjene navade uživanja alkoholnih pijač, ki ni samo desetletja in desetletja, ampak stoletja uničevala ljudsko zdravje, družinsko srečo, uničevala ljudsko premoženje, zavajala ljudi v norišnice, na bolniško posteljo in v smrt, napravljala ljudi močne in bojeviteljske, ko ni treba, ki je razveselila tisoče in tisoče, ki je spravljala v pozabljenje težke dogodke, ki je zamorila lepe ideje, mogočne pokrete, ki se je vsesala v ljudsko dušo, prežela njegovo čustvovanje, mišljenje in kulturo, takšne navade en sam zakon ne odpravi in ljudi ne spremeni in ne poboljša čez noč.

Trežno presojajočemu opazovalcu je bilo vnaprej jasno, da bo prohibicija, to je prepoved uživanja alkoholnih pijač, naletela na močan odpor, da si ljudje ne bodo dali odvzeti vseh tistih dobrih in slabih, pogubnih in zlih užitkov, ki jih jim nudijo alkoholne pijače. Iz dnevnih poročil vidimo, da se morajo Združene države boriti z največjimi težavami, ko se bore proti vtihotapljanju alkohola.

Res je, da se v Ameriki tudi sedaj uživa mnogo alkohola in res je, da se tudi sedaj dogaja mnogo zločinov vsled uživanja alkohola. To pa zato, ker je prohibicija takšno mogočno dejanje, ki se da v celoti izvesti šele skozi dobo enega rodu. Rod abstinentov je treba vzgojiti. Rod pijancev pa mora izumreti.

V boju za prohibicijo se moramo boriti, ne morebiti s pametjo in umskimi razlogi, nego baš nasprotno, tu smo v boju z najnižjimi človeškimi strastmi, s požrešnostjo, s hlepenjem po zadovoljstvu nagonov, s težnjo, ki ne pozna nobene samoodpovedi, nobenega samozatajevanja. Boriti se imamo s tistim strupom, ki je človeku vse: rešuje ga skrbi, žalosti, tolaži ga v nesreči, prevpije mu glas vesti, zadovoljuje mu njegove strasti itd.

Alkohol napravlja človeka lahkoživega, razboritejšega, brezskrbnejšega. Alkoholiziran človek počenja stvari, ki bi jih v treznem stanju ne storil za noben denar.

Iz vsega tega sledi, da se nam je treba v boju proti alkoholu boriti s človeško strastjo, kjer odpove vsaka pamet, vsak razlog, vsako dokazovanje. Ljudski pregovor »Pijanec se spreobrne, kadar se v jama zvrne« je pregovor, ki je nastal na podlagi natančnega opazovanja in poznavanja pijanceve duše in njenega stanja.

Boj proti prohibiciji ni noben načeljen boj, boj za pravično stvar, nego je boj strasti in umazanih trgovskih koristi. Sama prohibicija ljudi res ne bo spremenila, pač pa bo rodila dobre posledice. Izumreti bo moral rod pijancev in vzgojiti bomo morali novo mladino, iz katere ne bo govorila strast, ampak krepost, ki bo polna navdušenja za lepo in dobro, ki bo z razumom vodila boj proti alkoholu, ki se bo zavedala, da ako ne pije, da varuje sebe, svoje telo, svoj zarod, da vestnejše izvršuje svoje delo, da osrečuje svoje družine, da veča svoje narodno in državno premoženje da množi delovno moč. Ta mladina ne bo iskala lažnih zabav v zakajenih pivnicah in v strupu, marveč bo stremela za resničnim razvedrilom: za športom, kulturo v vseh njenih panogah. Sreče bo iskala tam, kjer je danes več ri, kjer jo je uničil alkohol. Učila se bo skromnosti v vseh dejanjih. Cenila bo samozatajevanje. Spoštovala bo požrtvovalnost. Ne bo se navduševala za surovost in pretepaško merjenje moči, ampak bo kazala kulturo svojega srca v športnih prireditvah, si blažila svoja srca ob godbi in petju, kazala svojo plemenitost za bližnjega in njegove stiske.

Pot do teh časov in do takšnega rodu je preavsem prohibicija, z njo vred pa leso zvezana vzgoja k treznosti. Odločno moramo zavrniti vse tiste navidezne in sleparske fraze v boju za zopetno uvedbo uživanja alkohola in za zopetno zadovoljevanje človeških strasti. Iz nas govori um, ne pa strast.

Ako putika te tare,
čutiš sveta vse prevare,
tlači te skrb obroč, —
»BUDHA« čaj ti bo v pomoč!

Tedenske novice.

Volitve v oblastne skupščine. Po dolgem obotavljanju se je vlada vendarle odločila, da izvede volitve v oblastne skupščine, ki se bodo vršile po poročilih po celi državi 23. januarja 1927. Te oblastne skupščine bodo sicer vladi le nekaj posvetovalni organ, posebno, kar se tiče gospodarstva, vendar bodo imele za delavstvo toliko pomena, da bo lahko tudi na tem mestu izrazilo svoje zahteve. Volitve se bodo vršile po okrajih in vsak okraj bo volil določeno število članov oblastnih skupščin.

Delavska predstava. V soboto, 20. t. m., se je vršila v dramskem gledališču v Ljubljani predstava »Drugi breg«, ki je naredila na vse navzoče globok vtis. V drami sami je iznesena pozitivna resnica, da je prerogjenje družbe le v krščanstvu. Številna udeležba je bila pričča, da se tudi delavec zanima za umetnost in bi bilo le želeto, da se delavske predstave še večkrat vrše. Dramo bi priporočali tudi našim »Krekovcem«.

Pravilnik o izvrševanju stanovanjskega zakona. V ministrstvu za socialno politiko je sestavljena posebna komisija, ki ima izdelati načrt pravilnika za izvrševanje stanovanjskega zakona. Pravilnik naj bi rešil sporne točke zakona.

Slovenska pisateljica Zofka Kveder je 22. t. m. v Zagrebu umrla nagelje smrti. Njeno najbolj znano delo je »Amerikanci«.

Prijet morilec. V Lokvah na Hrvaškem je policija aretirala mesarja Branka Pintarja kot morilca sejmara Primožiča, o katerem umoru smo poročali v zadnji številki. Pintar je umor priznal. Prepeljali so ga v Ljubljano in izročili sodišču, kjer bo čakal na spomladansko poroto. Pintar je star šele 21 let, v zločin ga je pa zapeljal pohlep po denarju.

Dve žrtvi električnega toka. V soboto popoldne je železniški odpravnik Pavšek napeljeval na Selu pri Ljubljani radijsko anteno z ene hiše na drugo. Vrgel je žico s strehe, na nesrečo je pa padla na električni vod in elektrika je skočila v žico. Medtem ko je Pavškov pomočnik pri napeljevanju hitel njega samega opozoriti na pretečo nevarnost, je prišel k žici Dominik Resnik. Žica mu je delala napotje, za nevarnost ni vedel, in hoteč jo od-

straniti jo je prijel. Komaj pa se je je dotaknil, ga je električni tok udaril in zrušil. Nesrečo je videl sedlarski mojster Slamič. V namenu, da pomaga Resniku, je najprej hotel nevarno žico odstraniti. V ta namen si je ovil roko z robcem, a izolacija je bila daleko premajhna za visoko napetost. Tok je tudi njega zbil ob tla in oba sta kmalu izdahnila. Tragično je pa bilo, ko je prišel z rešilnim vozom, ki je bil klican, po ponesrečenca Resnikov brat, ki je uslužben pri reševalni postaji. Dobil je brata mrtvega...

In zopet smrt. V predoru med Bohinjsko Belo in Obernami je vlak raztrgal Martina Dobravca iz Koprivnika. Ponesrečenec se je v četrtek zvečer vračal iz Gorij domov. Da si skrajša pot in obvaruje pred dežjem, je šel skozi tunel. V nepredirni temi si je pomagal z vžigalicami, najbrže tudi padal na tračnicah, v tem je privozil vlak, ujel nesrečnega v predoru in ga razmesaril. Zapustil je ženo ter šest otrok.

Smrtna nesreča. Na vrhnjem kopu v Trbovljah se je smrtno ponesrečil pri bagerju delavec Brglez Janez. Zdrobilo mu je levo nogo in so se videle koščice še v nosilih, ko so jih prinesli nazaj iz bolnice, kamor so ponesrečenca odnesli. Brglez je poškodbam v bolnici podlegel.

Velika nesreča. V nedeljo zvečer je v Podsusedu pri Zagrebu trčil avtomobil, v katerem je sedelo šest oseb, z brzovlakom Zagreb—Monako—Berlin. Ko je došel avtomobil pred železniški prelaz, so bile zatvorice sicer zaprte, toda ne popolnoma, tako da je zdrknil avtomobil še lahko skozi. Šofer, ki je bil nekoliko pijan, ni hotel čakati vlaka. Ko pa se je nahajal avtomobil na tračnicah, je pridrvel brzovlak in se zaletel z vso silo vanj. Vsi ljudje so zleteli v velikem loku na železniški nasip. Dve ženski sta obležali mrtvi pod kolesi vlaka, šofer je bil težko ranjen, dva moška sta dobila lahke poškodbe in nepoškodovan je ostal samo otrok.

Smrtna obsodba. V pondeljek je bila pred porotnim sodiščem v Ljubljani obsojena na smrt Ivana Trebusak s Toplic pri Zagorju, ker je 25. maja s sekiro umorila svojega moža Lovra Trebusaka in nato truplo polila s petrolejem in ga zažgala.

Granate še ne mirujejo... Na Vrhu pri Kanalu sta v petek nabirala vojni strelivo Leopold Bučin in Ciril Čargo. Našla sta granato, ki je nenedoma eksplodirala in oba dobesedno raztrgala. — Svoječasno so se vojaki razveselili in oddahnili, ako je bila vsaj katera »mrzla«, toda vrag je vrag — granata pa granata, oboje pa zlo, ki vedno in vedno zahteva žrtve...

Glavni dobitnik 1.000.000 dinarjev gospodinja težko zadene. Bolj zanesljiva pot do zdravja in sreče je previdnost in razumnost v gospodinjstvu. Ali poznate Žiko? Ali veste, kaj pomeni Žika za Vaše zdravje, za zdravje Vaših otrok? — Pa o tem drugič.

Krekova mladina.

»Krekova mladina« Ljubljana bo vpriporila v nedeljo 28. novembra v Ljudskem domu ob pol 8 zvečer dramo v treh dejanjih: »Pri Hrastovih«. Vabimo vse prijatelje in ljubitelje dramatike! — Cenjeno občinstvo opozarjamo na predstavo »Egiptovski Jožef«, ki bo 8. decembra ob 3 popoldne. — Odbor.

Krekova mladina Jesenice. Predavanj za socialno šolo se v nedeljo 28. t. m. ne bo vršilo, ker je predavatelj zadržan. Pač pa se bo vršilo prihodnjo nedeljo ob istem času, na kar opozarjamo vse tovariše.

Krekova mladina Jesenice. Ustanovni občni zbor naše podružnice se bo vršil v nedeljo dne 28. t. m. ob pol 10. uri popoldne v domu. Dnevni red: 1. Poročilo pripravljalnega odbora. 2. Volitev odbora. 3. Slučajnosti. Vse tovariše vabimo k obilni udeležbi. — Pripravljalni odbor.

Kropa. Zadnjo nedeljo se je vršil pri nas sestanek za ustanovitev »Krekove mladine«. Potreba za ustanovitev je zrastle iz naših razmer samih. Zastopnik centrale »Krekove mladine«, tov. Pitako, je v kratkih, a jedr-

natih besedah razvil glavni namen in cilj »Krekove mladine« še posebej za nas v Kropi, kjer treba, da je delavec res notranje močan in izobražen. V razgovoru, ki je sledil, se je pokazalo, da bi z ustanovitvijo »Krekove mladine« brezdvoma pridobili. Zato se je sestavil pripravljalni odbor, ki bo ukrenil vse potrebno. Sestanku je prisostvoval in ga vodil naš gospod župnik Oblak.

Krekova mladina Zalog-Sp. Kašelj. V četrtek 18. novembra je po kratki bolezni preminula v cvetu mladosti naša vnetja članica, tov. Marija Tomšič. Bila je od ustanovitve do prerane smrti vnetja članica naše organizacije. Z njo vred smo izgubili na dramatičnem polju najboljšo igralko, ki jo bomo težko pogrešali. V znak žalosti smo odpovedali dramatično predstavo, ki bi se imela vršiti preteklo nedeljo in preložili na poznejši čas. — Njen pogreb in številni veneci so pričali, da je bila pri vseh priljubljena. Krekovi, njeni tovariši, smo jo na njenem zadnjem potu spremili v večjem številu, njene tovarišice so pa v krajih nosile društveni venec. — Člani in članice Krekove mladine izrekamo težko prizadeti rodbini naše globoko sožalje, njej pa, ki se je preselila iz doline solz v lepši svet: Počivaj v miru!

Krekova mladina Zalog-Spodnji Kašelj. V nedeljo, dne 28. t. m. se bo vršil ob 3. uri popoldne občni zbor naše podružnice v naših prostorih. Dnevni red običajen. Udeležba naj pokaže, da hočemo in bomo delali. — Odbor.

Socialni vestnik.

PETDNEVNI DELOVNI TEDEN V FORDOVH PODJETJIH.

Točasno dela 250.000 delavcev, ki jih zaposluje Henry Ford, samo pet dni ali 40 ur v tednu, sobota in nedelja sta prosti. Kakor hitro bo postala produkcija po novem sistemu enaka prejšnji, se bodo tudi plače izravnale s prejšnjimi.

Ford pravi, da je vpeljal ta sistem iz razlogov hranjenja. Zvišanje produkcije same na sebi še ne zadostuje za ozdravljenje gospodarske krize, ampak se mora zvišati tudi poraba. Znatno del produkcije konzumirajo delavci sami, njihove potrebe in uporaba rastejo v enakem razmerju kot njih plače in njih prosti čas. Ameriške tovarne bi ne mogle več dalje obratovati, ako bi se vpeljal zopet deseturni delovni čas, ker bi bilo potem nemogoče konzumirati domačo produkcijo. Prvi Fordov korak bo sedaj skrajšanje delovnega dneva.

Predsednik ameriške strokovne zveze je izjavil, da so nove pridobitve neposredna posledica propagande ameriških delavcev, ki sedaj delajo na to, da se vpelje petdnevni delovni teden predvsem v rudniški, stavbi in avtomobilski industriji. Vendar se priznava, da vse panoge za to še niso zrele.

Tednik, ki ga izdaja mednarodni urad dela, poroča, da je petdnevni delovni teden za nekatere panoge industrije tudi v državi New York in celo v Kanadi ter Avstraliji.

Skrb za zdravje.

Zdravje je podlaga našega življenja, ono namreč daje veselje in moč do dela in nam prinaša srečo. Zato je zdravje veliko bolj dragoceno nego vsako bogastvo, in zato je dolžnost vsakega človeka, da skrbi za svoje zdravje. Ako izpolni človek to svojo največjo dolžnost, ne koristi samo sebi, ampak tudi splošnemu življenju, svojemu rodu, državi, človeštvu. Zakaj na zemlji raste in živi samo zdravje in moč in samo tisti narod je velik in mogočen, kateri ima zdrave državljane. Vse to pa se lahko doseže, če vsak posameznik skrbi za svoje zdravje in ga neguje.

Potrebo po zdravju čuti vsak, tudi duševno manj nadarjen človek, kakor visok izobraženec — in vendar: ne prestando se greši proti temu! Le malo jih je, ki vprašajo, kaj jim škoduje in zakaj jim škoduje ta ali ona stvar. V splošnem pa se večina ljudi briga za svoje zdravje šele tedaj, ko se je nesreča že pripetila in ko so primo-

rani skrbeti za zdravje in vprašati zdravnika za svet. Že star pregovor pravi, da je stokrat lažje boleznijo se varovati, kakor pa jo ozdraviti; toda vključ temu se zanima večina ljudi raje za vsakovrstna zdravilna sredstva, kakor pa, da bi imela skrb za pogoje zdravja svojega telesa, ki mu grozi na vseh krajih nevarnost. Če hočemo prejadrtati morje življenja, moramo poznati predvsem ladjo, ki nas nosi, vedeti moramo, če je ta ladja močna dovolj, da kljubuje raznim viharjem, in če se zna in če se more ogniti peščenim skalam v morju. Poleg tega pa moramo tudi znati ladjo sami voditi, da se ne pripeti nesreča!

Dopisi.

Ljubljana. Mestni magistrat je nobel, pa tudi drag, drag zlasti pri drveh. Pa ne samo dragi, tudi strogi so mestni gospodje zlasti oni pri gospodarskem uradu. Strogi in dragi so za druge mestne uslužbence, sami za se so pa dobri. Nobel so, kadar se z dvema konjema peljejo v Laze drva merit, dragi so pa takrat, ko mestni uslužbenec pri njih drva kupuje. Sicer pa drva ni treba meriti v Lazah, merimo jih lahko v Ljubljani, kar naj gospodarski urad upošteva, ker bodo potem drva gotovo cenejša. Mestni delavec, mestni uslužbenec, kadar plačuje drva, pomni, da si plačal tudi vožnjo v Laze za nekatere gospode z »njihovim spremstvom«. Pomni, delavec, pri vsakem polenu te izjemajo! Pomni to in ne pozabi na svoje pravice!

Zagorje ob Savi. Pri nas je še vedno občutno pomanjkanje stanovanj. Krivdo zato nosi brez dvoma trboveljska družba. Ta gradi neke stanovanjske hiše za 18 strank že dve leti. Dasiravno je že vse dovršeno, se družbi nikamor ne mudi, da bi naselila stranke. Nasprotno šikanira upokojence, ki so še v njenih stanovanjih na vse mogoče, ker se ne morejo nikamor izseliti. Tako je zaračunala tožbenim potom vsakemu približno 400 Din najemnine za prostore. Radovedni smo v kakem skladu je to s stanovanjskim zakonom? Ali si res družba lahko vse dovoli. Tako družba plačuje tiste, ki so trpeli zanjo od svoje mladosti. Kdaj bo konec? — V nedeljo igrajo naši igralci na Lokah v Delavskem domu igro »Mati«. Opozarjamo na to Meškovo dramo, ki je polna lepote!

Hrastnik. Igralci našega Izobraževalnega društva so v nedeljo ponovili znano igro: Fernando, strah Asturije. Igralci so se dobro izkazali, le obisk je bil žal bolj slab. Ustanovitev »Krekove mladine« v Hrastniku »Jutru« ne gre v račune. Pravi, da ne pozna drugih odbornikov kakor Arnška. Arnšek je res v nekaterih odborih, a pri »Krekovi mladini« ni. — Seja občinskega odbora Trbovlje je sklicana v soboto 27. novembra ob 2 popoldne v občinski pisarni. Seja bo obravnavala občinski proračun in bo javna. Za sejo vlada veliko zanimanje. Da bo seja v občinski pisarni, kamor ne more niti 20 ljudi poleg odbora, je prvo znamenje slabosti, ki je nastopila s socialistično zmago. Delavce najbolj zanima, koliko bodo socialisti votirali za zidavo stanovanj za občinske reveže in za podporo staropokojencem. Dalje zanima delavce, na čigave rame bodo naložili breme, ali na delavske ali na kapitalistične. O tem bomo poročali. — V nedeljo smo spremili k večnemu počitku mlado mater še ne leto starega sinčka, žento rudarja Lipovška iz Loga. Podlegla je jetiki. Pokojna je bila splošno priljubljena. Bog ji daj večno plačilo! Prizadetim naše sožalje! — Tone Praprotnik, pekovski mojster v Hrastniku, občina Sv. Lenart, je izstopil iz katoliške Cerkve.

Teharje pri Celju. V nedeljo dne 2. t. m. se je pred župniščem izvršila ganljiva in prisrčna slavnost. Teharčani so se zbrali, da častitajo svojemu tako priljubljenemu in za Teharje neprecenljivo zasluženemu svojemu gospodu župniku, k imenovanju za duhovnega svetovca. — To odlikovanje je pa gospod župnik Janez Čemažar tudi zaslužil. Še pozni teharski rodovi bodo govorili o zaslu-

gah gospoda župnika za teharsko župnijo. On je bil, ki je zastavljal vse svoje sile, da se je pozidala tako veličastna farna cerkev, ki bi gotovo še danes ne stala brez njega. On je začel svoječasno prav oster boj proti liberalno-nemčurški občinski gospodi, ki je imela vso oporo v Storah. Ustanovil je »Slovensko politično društvo«, čitalnico in knjižnico. To je tvorilo temelj, kulturnemu in gospodarskemu razmahu Teharčanov in drugim društvom, ki so se razvila pod njegovim vodstvom do sedanje moči in delovanja. Versko življenje na Teharjih se je v času njegovega dušnega pastirstva zelo poglobilo in ustanovil je razne prepotrebne verske bratovščine in družbe. Vsa teharska društva in verske družbe so v nedeljo izkazala svojemu gosp. župniku vso udanost in zahvalo, vsi Teharčani pa svoje svoje veliko spoštovanje in ljubezen. Slavnosti se je udeležilo tudi mnogo delavstva, ker vživa gospod župnik med njim veliko ljubezen in spoštovanje vsled svoje dobrotljivosti in radodarnosti. Velika množica je navdušeno klicala: Bog živi in ohrani našega župnika še mnogo mnogo let zdravega med nami!

Za žene in dekleta.

Vlažna stanovanja. Priprosto način, da se dožene ali je stanovanje, ki bi se nam dozdevalo vlažno, res vlaž-

no in našemu zdravju škodljivo, obstoji v tem, da se duri in okna trdno zapro in da se postavi v sobo določeno količino sveže žganega in v prah stolčenega apna. Po 24 urah naj se stehta apno vnovič; ako je postalo apno več nego za en odstotek težje, potem je taka soba, ker je prevlažna, našemu zdravju v kvar in se ne sme bivat v nji. V taki sobi se morajo vrata in okna odpreti na stečaj, da nastane močan preprih. Poleg tega je dobro, da v taki sobi večkrat zakurimo.

Kako izboljšaš zrak v zaprtih prostorih? Da popraviš in očistiš zrak v zaprtih prostorih, postavi notri široko posodo z mrzlo vodo. Tekom nekaj ur posrka voda večji del nečistobe. Seveda taka voda ni več pitna.

Kako odpraviš bolhe iz tal stanovanja? Kadar ribaš tla, prideni vodi nekoliko lizola, in če to ne pomaga, malo žveplene kisline. Razpoke pa zamaži z mavčevim močnikom.

Razno.

Železniška nesreča v Romuniji. Na postaji Faraconi-Marocesti sta trčila osebni in tovorni vlak. Tri lokomotive in več vagonov je ostalo na mestu v razvalinah. 20 oseb je bilo težje in lažje poškodovanih.

Dolga kazen. Neki L. di Granja je bil nedavno obsojen v Madridu za 33 sleparij na 473 let ječe. Državni pravdnik je zahteval po postavi za vsak

zločin 14 let in 8 mesecev, sodišče je pristalo na to, in možu bo zmanjkalo let za zapor.

Nadzorovalni avtomobili. Pariška policija je stavila v cestno policijsko službo 20 avtomobilov, ki križarijo dan in noč po mestnih ulicah. Love namreč avtomobile, ki preokorajajo predpisano brzino.

»Hotel za pijance«. Ruska vlada je tudi začela preganjati pijančevanje. Kogar zasačijo pijanega, vlečejo ga v posebno hišo, ki se zove »Hotel za pijance«; tam ga v sveži vodi okopljejo, mu osnažijo obleko ter ga denejo spat v čedno posteljo. Kadar se zbudi, mora vse to pošteno plačati, če ne, ostane v »hotelu«, dokler ni ves račun poravnal. Kdor nima sam, morajo plačati zanj sorodniki ali gospodarji. Če ga potem zasačijo drugič, mora plačati še globo ali iti v zapor za 15 do 30 dni. Nepopoljšljivi pijanci se internirajo v posebnem zdravilišču, kjer morajo piti mleko.

Za kratek čas.

Preveč zahteva. Gospa dekli: »Mina, to je pa vendar prehudo! Vselej se v računu zmotite in vselej v svojo korist.« — Mina: »Oh, gospa, od uboge dekle vendar ne boste zahtevali, da bi se morala v svojo škodo zmotiti!«

Lepa obljuba. Gospod baron obhaja s svojo soprogo srebrno poroko. Družina pride čestitat in vsak dobi

deset kron v srebru. »Čez 25 let,« pravi baron, »ko bova slavila zlato poroko, bo pa vsakdo izmed vas dobil ravno toliko, ampak v zlatu.«

V priliki rečeno. Skopuh beraču, ki je že dvakrat prosil, pa nič dobil: »Ali ste že zopet tukaj? Meni se zdi, da hočete v enem dnevu obogateti.«

Iver. Starost čakati ni samo na sebi nič posebnega, vendar pa edini pomoček, da človek dolgo živi.

Slaba tolažba. Gostilničar: »Pomislite, gospod zdravnik, mojo nesrečo! Včeraj so tatje vlomili v mojo klet in odnesli deset steklenic vina. Ko bi jih le mogel izslediti!« — Zdravnik: »Bodite brez skrbi, če bodo tatje vaše vino izpili, se bodo vsi kmalu zglasili — pri meni.«

Operiran slepec. A.: »Ali je slepi Janez res spregledal?« — B.: »Res. Ko so mu ljudje metali darove v klobuk, je vsaki rekel: tu imate pet kron. Ko je pa pozneje našel same vinarje, so se mu oči odprle.«

Dober odgovor. Župnik: »Lovre, ali ste zopet pijan? Povejte, ali je bil vaš vol že kdaj pijan?« — Lovre: »Vol še ni bil nikoli pijan, a jaz tudi še nikoli od vode.«

Vrednost denarja.

Za 1 dolar dobiš 56.60 Din; za 100 frankov 205.— Din; za 100 lir 237.50 Din; za 100 avstrijskih šilingov 800 Din; za 100 čeških kron 168 dinarjev; za 100 nemških mark 1348 dinarjev.

Pierre L' Ermitte:

Žena z zaprtimi očmi.

Iz francoščine prevedel L. S.

»Nikar ne govorite takih besed!... bogokletne so!... Pač!... je kruh za vas... Trd kruh, istina, pa vendarle kruh! Imeti morate pogum, da pogledate življenju v obraz. Pomnite, ne pravim vam: bodite sobarica vse svoje življenje. Pravim vam: Danes je pred vami brodolom; imate le en nestalen splav, da se rešite, porabite ga!... To je še vedno boljše kot potopiti se!... Pozneje ko boste že kaj prihranili... Jaz sam bom takoj mislil na vas, ko mi bo kdo povedal za kakšno možno, zanimivo službo... kot tajnica na primer... In to se lahko zgodi iznenada... S kakim veseljem vam bom brzojavil, če bo potrebno!...«

»Ne morem!... Gospod župnik, zahvaljujem se vam za vašo dobroto... neskončno ste me ganili z njo...«

Mladenka se dvigne in si obriše z robcem oči, zakaj pred vrati urada postajajo ljudje nestrpni kot se sliši.

»Navsezadnje,« je zaključil župnik, »ne bom odgovoril prijatelju prej ko jutri zjutraj... za slučaj, da bi vi spremenili svojo odločitev, ki jo razumem, a ki me vznemirja... Le predobro poznam bojno polje, na katero se v svoji mladosti in svoji neizkušeni podajate. Toliko mladih deklet sem videl vsled tega umreti!...«

»Zbogom, gospod župnik,« reče naglo Rozalina de Cressy, ki čuti znova, da ji silijo solze v oči. — »Zbogom... in navzlic temu hvala!...«

»Mogoče na svidenje!... moje ubogo dekletce... Ne vem, kako naj vam to rečem... Ampak če ne najdete ničesar, namignite mi! Imam tu zmeščen moder listič za tiste, ki jih zdrobi življenje!...«

»Oh, gospod župnik...«

Dekle si je pokrilo oči z roko in je odšlo in ni reklo ničesar več...

Velike bolečine so neme...

III. poglavje.

In Rozalina de Cressy se je znašla zopet na ulici.

Ulica!... Žalostna beseda... še bolj žalostno dejstvo! Parižan, ki ima v tej veliki prestolnici svoj dom, najsibo že majhen ali velik, niti ne slutiti, kako mero stiske značijo za izgnanca iz provincije

te nedokončne vrste najraznovrstnejših veletrgovin, visokih hiš, v katerih ima vsakdo svoje prenočišče, svoj kruh — le on nima ne tega, ne onega... Te brezimne ulice, v katerih kar mrgoli mimoidočih, te široke ceste, ki jih brez prestanka prepolovljajo avtomobili..., to mesto, ki je bolj neusmiljeno za ljudi kot za konje, zakaj konju je zagotovljeno, da bo zvečer imel svoj hlev in svoj, četudi mršav obrok hrane, povsem drugače kot revežu, ki pride brez sredstev iz svoje vasi!...

Kaj še le, če je to revno bitje dvajsetletno dekle, odgojeno brez vsakršne skrbi, brez resne priprave za življenje, v aristokratskem osredju starega stanovanja... in ko se to mlado dekle zave svoje popolne osamljenosti v teh ulicah... v puščobi množice. S svojo neizkušeno, s svojo slabotnostjo, s svojo lepoto in... s 23 fr. 75 c. v svoji ročni torbici... Da, žalostna beseda..., še bolj žalostno dejstvo!...

Takšne in enake misli so rojile Rozalini po glavi, medtem pa so ulicam sledile ulice, vse enake, vse utrudljive, a nobena od njih ni vodila k cilju, ki ga išče.

Kak namen naj ima torej njena hoja?... Zakaj naj bi rajši šla v to nego v ono smer? Saj nima nobenega naslova, nobenega pokroviteljstva, nobenega priporočila.

Rozalina je šla mimo velike trgovine s čokolado, v katero so prihajala in odhajala med elegantnim svetom visoke družbe dekleta njene starosti, z nasmeškom na ustnih in v neoporečnih oblekah.

Kdo ve...? Neverjetno je lahko resnično! Na slepo srečo je vstopila.

Precej ji je prišlo neko dekle naproti in jo prijazno ogovorilo:

»Želite, prosim, gospodična?«

»Oprostite... sem zelo neizkušena deželanka pa bi rada izvedela, kaj je treba storiti, da se pride v službo podjetja kot je to-le.«

Dekle je navrnilo prijaznost v prisiljen nasmehljaj in odvrnilo:

»Najprej se ne smete obrniti na prodajalno — to je jako neprimerno —, temveč na pisarno. Potem morate že prej dovršiti poskusno dobo kot prodajalka v slični trgovini, predvsem pa so neobhodno potrebna resna priporočila. Klanjam se, gospodična!«

In že je odhitela prodajalka, da postreže poslovno vsečnejši odjemalki.

Ves nastop prodajalke je bil sicer vljuden, toda ledenohladen, kakor je že navadno v Parizu, ko često ne veste ničesar o osebi, ki vas ogovori.

Rozalina ni imela vzroka jeziti se; nemara je pač takšno življenje v Parizu, kjer je celo stanovanjskemu najemniku vse neznano, da, često celo imena ljudi, ki stanujejo pod isto streho in jih loči le stena ali strop.

In zopet je bila na ulici.

Mimo je privozil potniški avtomobil z daleč vidnim napisom: Gobelins. To ime ji je ostalo v spominu iz razgovora z župnikom. Rozalina se je popela na ogromno vozilo, a dobila je le še stojišče na ravni strehi in izstopila na dohodnici »des Gobelins«.

Ta mestni okraj je napravil na njeno občutljivo in nevajeno dušo mučen vtis. Prenapolnjena ulica, vinski trgovci, hrup, kinogledišča, restavracije, vdrine na prepolnem pločniku, prešernost glasnih kupcev, ulica Mouffetard, vse te zaudarjajoče male ulice, ki se vijejo okoli »les Manufactures« (tovarn), nekaj opičji otok, uličica »des Reulettes«, prehod »Moret«, ulica »des Patriarches« — vse to je le povečevalo tesnobo.

Na trgu »d'Italie« sta se pretepala dva po obrazu krvaveča kopača z lopatama in se obkladala s prostakimi nadevki; in vsi tramvaji, ki vozijo po dohodnici, so se bili ustavili, ker je prvi pravkar povozil na vogalu ogradnice (bulvara) Saint-Michel mladega kolesarja. Radovedna množica se je gnetla pred lekarno, ki ga je mlada voznikarka tramvaja na debelo obkladala z »idijotom« in »domišljavcem«.

In to je bil okraj, v katerem naj bi po želji gospoda župnika služila... Ne in ne!... in ne!

Rozalina je začutila utrujenost in — glad — doslej zanjo neznano občutek... Ne le, imeti tek, ampak biti dejansko lačen... čutiti v sebi brutalno oglašanje živali, ki hoče biti zopet nahranjena in ki se boji, da ne bo dobila ničesar! O vsem tem doslej ni imela pravega pojma.

Tedaj si je tudi prvič zastavila vprašanje:

»Kam zdaj?«

Ali naj stopi v katero teh gostiln, med razuzdane dekline, fantaline in delavce?...

Oklevala je. O, ne zato, ker so bili to delavci. Kolikokrat je kot deklica v vasi z veseljem stopila k mizarju in gledala, kako frče dišeče oblanice izpod strugalnika...; ali pa h kovaču, da bi videla, kako kuje podkve za konje... Toda, ali je bil to le hipen dojem?... Ti ljudje tu niso bili podobni vrlim delavcem iz vasi; kar bala se je njih izizvalnih, hudobnih in upornih pogledov in kretenj.

Mimo je prišel branjevec s prekajenim mesom, potiskajoč pred seboj ročni voziček.

SVOJ DOM SI ZIDA

kdor je stalen odjemalec v poslovalnicah našega I. delavskega konzumnega društva v Ljubljani!

Nad 400.000 Din ali 1.600.000 kron se je izplačalo članom na 3% popustu (dividendi) v poslovnem letu 1925/26. Ker obstoji zadruga že nad 30 let, lahko vsak sam izračuna, koliko bi utegnil znašati v tej dobi članom napravljeni prihranki.

Priglasite novih članov sprejemajo vse naše poslovalnice.